

شیعیان اندونزیایی و رسالت حوزه

پدیدآورده (ها) : منصوری، خلیل
علوم قرآن و حدیث :: فرهنگ کوثر :: بهمن 1377 - شماره 23
از 63 تا 66 آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/469620>

دانلود شده توسط : رسول جعفریان
تاریخ دانلود : 20/01/1396

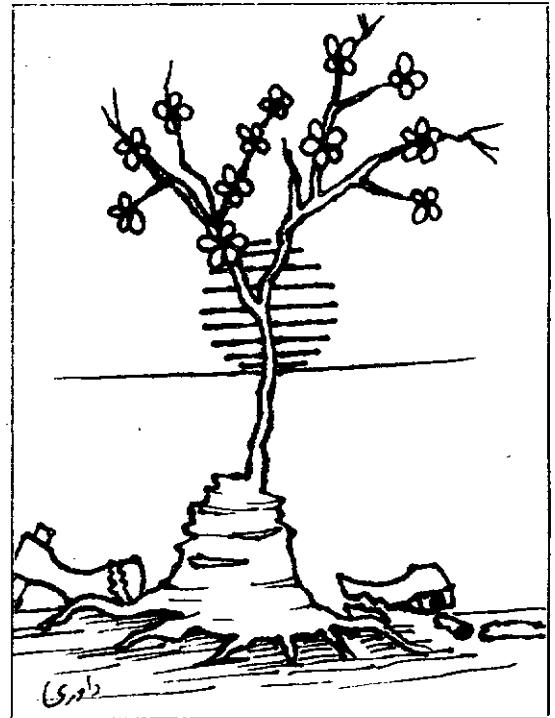
مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تالیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [فوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

شیعیان اندونزیایی و رسالت حوزه

■ خلیل منصوری

بنگرند.

اما با گذشت زمان و در اثر جریانات و تغییرات گوناگونی که در این کشور پیش آمد، شناخت مردم از اسلام حقیقی رو به کاهش نهاده و در نهایت به دوری آنان از مذهب حق منجر شده است.

عواملی از قبیل فشار و تسلط دولت استعمارگر هلند در سالهای طولانی و بروز جنگهای مختلف داخلی از یک سو و عدم استمرار حرکت مبلغین شیعه پس از منقرض شدن نسل پیشین از سوی دیگر و سرانجام ورود مذهب شافعی به عنوان مذهب برگزیده و مورد علاقه مردم منطقه، موجب شد که مردم از مکتب راستین اسلام دور بمانند.

با این همه، همچنان که شایسته یک مذهب مسئول و با پایه محکم است، تشیع نفوذ خود را در دل اکثریت مسلمین اندونزی آنچنان گسترشده بود که حتی پس از گذشت قرنهای متعدد مردم پاره‌ای از مناطق کشور هنوز پایی بند مراسم عاشورای حسینی علیهم السلام بوده و به این روز تاریخی (hona husein) «روز حسین» می‌گویند. همچنین یکی از دانشگاههای شهر آچه (syiakuala) را «حوض شیعه» نام گذاشته‌اند.^(۱) پیروزی انقلاب اسلامی در ایران کلیه مسلمانان اندونزی را واداشت تا به تحولی نوین درباره نحوه زندگی و تفکر خود رو آورند در میان طبقات مختلف جامعه این کشور قشر

دین مبین اسلام توسط بازرگانان هندی، ایرانی و عرب در کشور اندونزی منتشر گردیده، برخی از مورخان می‌گویند که اسلام در قرون سیزدهم میلادی وارد این کشور شده است، و برخی دیگر همچون دعشقی و مقریزی تاریخ ورود اسلام را قرن اول هجری می‌دانند. اکثریت مسلمانان آن جا سنی و پیرو مذهب شافعی‌اند.

بنابر استاد (سنگ قبر، آثار قدیمی و باستانی) جمعی از پژوهشگران برآنند که تاریخ تشیع در اندونزی نیز همراه با ورود اسلام به این کشور، به قرون اوایله هجری باز می‌گردد. به عنوان نمونه بر روی توب جنگ عظیم و قدیمی در یک شهر باستانی به نام باتن (bannten) جمله «الفتنی الا على، لا سيف الا ذوالفقار» نوشته شده و روی سنگ قبر بعضی از بزرگان در شهر «آچه» (aceh) مثل سید حسام الدین الحسینی (متوفای سال ۸۲۲ هـ)، سید شریف الدین حسن بن علی الاستراپادی (متوفای سال ۸۲۲ هـ) و امیر محمد بن عبدالقادر (متوفای سال ۸۸۲ هـ) جملات لا اله الا الله، محمد رسول الله، على ولي الله ولا فتنی الا على، لا سيف الا ذوالفقار نقش بسته است. از آن جایی که انتشار اسلام و پیشرفت آن در اندونزی توسط فرزندان پیامبر ﷺ انجام گرفت، لذا شگفتی ندارد که مردم این سرزمین محبیت ویژه‌ای نسبت به خاندان نبوی علیهم السلام داشته باشند و به صورت تقدس آمیزی به آنان

سادات و هاشمی‌های اندونزی که اغلب آنها سادات حضرمی (حضرموت یمن) هستند و طبقه اشرافی را در میان مردم اندونزی تشکیل می‌دهند، از احترام ویژه‌ای در میان مردم برخور دارند و مردم برای احترام دست آنها را می‌بینند (چرا که بوسیله‌دن دست جهت احترام در میان آنها متدال نیست). بعضی از سادات در پستهای مهمی در دولت به کارگماشته شده‌اند و شمار سادات حدود نیم میلیون تقریباً آورد شده است. واضح است که سادات مورد نظر شامل سادات شیعی، شافعی و حتی نواصب می‌باشند.

سادات اندونزی به شدت مایل هستند که اصالت عربی و هاشمی خود را حفظ کنند، لذا در یادگیری زبان عربی تلاش جدی دارند و ارتباط خود را با حضرموت همچنان حفظ کرده‌اند.

مجموعی در جاکارتا برای اهتمام و رسیدگی به وضع سادات بنام «الرابطة العلوية» تأسیس شده است این مجمع مؤسسه‌ای برای ثبت انتساب سادات تأسیس کرده که تمام انتساب در آن دفتر ضبط شده است به نحوی که کسی نمی‌تواند در آنجا ادعای سیاست کند مگر این که مؤسسه آن را تأیید کند.

این مؤسسه شعب دیگری نیز غیر از جاکارتا دارد مستولین این مؤسسه آمادگی خود را در زمینه ثبت انتساب سادات در ایران اظهار کرده‌اند.

مؤسسه الرابطة العلوية در زمینه رسیدگی به وضع تحصیلی علوی‌ها نیز فعالیت دارد. این مؤسسه از طریق تأسیس بعضی از مدارس و پرداخت هزینه تحصیل دیگر علوی‌هایی نیازمند اقدام نموده است. سادات اندونزی اهتمام ویژه‌ای نسبت به کرامات منقوله از اجدادشان دارند پاره‌ای از کراماتی که آنان درباره اجدادشان نقل می‌کنند، برای ائمه اطهار علیهم السلام به ثبت نرسیده و پاره‌ای دیگر از محالات عقلی است با این حال آنها به صحت این کرامات معتقدند. این اعتقاد خود عاملی برای پافشاری گروهی از علوی‌ها بر باطل خود و عدم پذیرش مذهب حق بوده است.^(۱)

از شمار شیعیان این کشور اطلاع دقیقی در دست نیست. اما با توجه به برخی شواهد متقن تاریخی و نیز قرائی و اشارات متعددی که در جامعه کنونی مسلمانان اندونزی وجود دارد، می‌توان پذیرفت که

تحصیلکرده و دانشگاهی آن بیش از پیش از نعمت انقلاب بهره جسته و می‌برند، آنان چه در دانشگاه و چه در حوزه‌های علوم اسلامی توانستند با معیار قرار دادن انقلاب اسلامی، اسلام راستین را از اسلام ساخته ابرقدرتها باز شناسند و هر کدام را در ارزیابی خود جدا از هم مورد بررسی و کاوش قرار دهند.

انقلاب اسلامی همراه با نوشته‌های شیهد مطهری، شیخ جعفر سبحانی، علامه طباطبایی و دکتر علی شریعتی و دیگر اندیشمندان شیعی که به زبان اندونزیایی ترجمه شده است، به

اجتماع راه یافت به طوری که پس از سالهای طولانی انفعال نسبت به علماء و روحانیون، انقلاب کاری کرد که تا از تو آنان را به علماء و دانشمندان علوم اسلامی امیدوار سازد و این پدیده مثبت را می‌توان در چند برابر شدن علاقه مندی آنان به فراغیری علوم اسلامی مشاهده کرد^(۲). نفوذ فرهنگی و ادبی ایران در این کشور بسیار گستردگی و وسیع است، چه این که اسلام در درجه اول به دست ایرانیها به اندونزی راه یافته است بدین جهت فرهنگ و ادب ایرانی نیز همراه آیین اسلام درجاوه و سوماترا نفوذ و گسترش یافت. ایرانیان با وجود بعد مسافت از قرون اولیه هجری در اندونزی سکونت گزیندند و به تدریج در شنون مختلف سیاسی، بارزگانی، علمی و روحانی مهمترین مناصب و مقامات را به خود اختصاص دادند.

اسامی فارسی از نام‌هایی است که هنوز در اندونزی متدال است. نکته شایان توجه این است که در خط معمول اندونزی که خط نستعلق است علایمی که بالا و پایین حروف گذاشته می‌شود همان زیر و زیر و پیش فارسی و عربی است.

همراه با نفوذ سیاسی و تجاری، نفوذ ادبی ایرانیان در این سرزمین نیز برقرار بوده است و بسیاری از آثار ادبیات ایران از مدت‌ها پیش نز نواحی مختلف این سرزمین ترجمه شده است.^(۳)

مردم اندونزی، بسیار مهربان و خوش برخورد و کریم النفس هستند و برخلاف وضعیت ناسیمان اقتصادی آنها، در مهمنی نوازی بسیار کوشش هستند به طوری که از وجود مهمان احساس ناراحتی نمی‌کنند.

شمیرهای کهن بازمانده از آن ایام حکایت از حاکمیت شیعه در این منطقه دار. درج کلمات الله، محمد، علی، یا لاله الا الله، محمد رسول الله و علی ولی الله و یا عبارت لافتی الاعلى، لاسیف الاذوالفقار، برستگ قبری بسیار از افراد این سرزمین از جمله بر مقابر سید حسام الدین الحسینی (متوفی ۸۲۳ هـ) در آچه در شمال غربی سوماترا و سید الشریف حسن بن علی الاسترآبادی (متوفی ۸۲۲ هـ) و امیرمحمد بن عبدالقدار العباس (متوفی ۸۲۲ هـ) که امروزه اکثر آنها زیارتگاه مسلمانان و شیعیان این کشور می‌باشند، از جمله شواهد متقن و قطعی حضور و نفوذ گسترده و عمیق تشیع در این سرزمین به شمار می‌آیند. علاوه بر این، امروزه نیز ایام محرم و عاشورای حسینی و ماه صفر مورد تعظیم و احترام تقریباً تمام مسلمانان اندونزی، اعم از شیعه و غیر شیعه قرار دارد.^(۵) در حقیقت مراسم عاشورا که در اندونزی «سورا» نامیده می‌شود یک از مهمترین آثار حضور گسترده شیعه در آن کشور است.

آورندگان اسلام به اندونزی را «تجار و بازرگانان شیعه مذهب» مقیم هند دانسته‌اند. آناری هم که از قبور مسلمین در این سرزمین بر جای مانده است نشانگر این حقیقت است که حداقل از قرن چهارم هجری، تشیع در آنجا وجود داشته است. اگر این مطلب با قرائی و شواهد محکم تأیید و تثبیت گردد که علت رسوخ تشیع به اندونزی فرار شیعیان علوی به سمت مشرق جهت یافتن پناهگاهی امن بوده است، بایستی قبول کرد که شمار شیعیان نیز در گذشته‌های دور در این کشور قابل توجه بوده است. از مهمترین علویان مهاجر احمد بن عیسی بن محمد بن علی بن جعفر بن محمد^(۶) است که در سال ۳۱۷ هجری وارد این منطقه شده است. او و دیگر مهاجرین در جزایر که امروز معروف به مانذیا، اندونزی، فیلیپین و جزایر

امروز در تمام جزایر مسکون اندونزی جمع کثیری از شیعیان زندگی می‌کنند. تاریخ شیعه در این سرزمین به آغاز دعوت اسلامی و ورود مسلمانان به این مجمع الجزاير باز می‌گردد. پروفوسور فقید، جایدادیننگار، مورخ اندونزیایی و استاد دانشگاه اندونزی، که خود از اهل سنت بوده، بر این عقیده بود که دین اسلام توسط شیعیان به این سرزمین راه یافته است. گروهی از

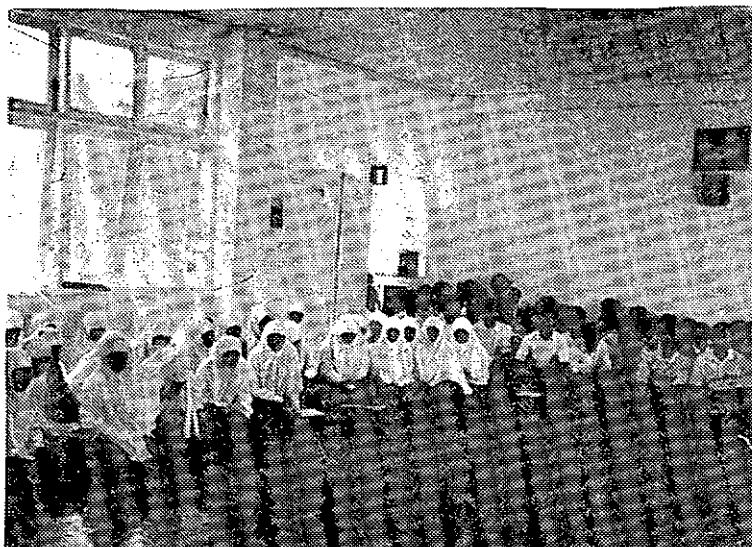
در حال حاضر٪ از مسلمانان اندونزی (۱) شیعیان تشکیل می‌دهند. تلیل پس از پیدا (۲) انقلاب اسلامی ایران تجدید می‌یابند یافته و همواره (۳) به (الله) بوده است.

شیعیان امروز این کشور از اعقاب و اخلاف محمد بن علی و حسن بن علی بن الامام جعفر الصادق علیهم السلام هستند که برای حفظ جان خود از ممالک دیگر گریخته و در این سرزمین مأوا گرفتند.

در رأس این مهاجران شیعه که پس از مبارزه‌های فراوان با خوارج اباضیه به اندونزی، هند، فیلیپین، مالایا و جزایر سلیمان هجرت کرده‌اند، احمد بن عیسی بن محمد بن علی بن الامام جعفر الصادق علیهم السلام، ملقب به «مهاجر» قرار داشته است. برخی از آن مهاجران با دختران ملوک و امراء محلی ازدواج کرده و بعضی به مراتب و مقامات عالی و حتی سلطنت رسیده بودند و سلاله ایشان که تا به امروز در اندونزی ادامه داشته تماماً

شیعه امامیه‌اند. علاوه بر این، در سال ۷۱۷ هـ نیز یک ناوگان بازرگانی عظیم ایرانی، مركب از سی و پنج کشتی، عده کثیری از دعا و مبشرین شیعه را در سواحل این کشور پیاده کرده و به اقطار این سرزمین رسانده بود.

در کتاب دائرة المعارف تشیع در باره دیرینگی حضور شیعه در اندونزی آمده است که عبارت حکاکی شده «لاقتی الا علی، لاسیف الا ذوالفقار» پربده یک توب عظیم قدیمی متعلق به زمانه‌ای پیش از ورود هلندیها به این سرزمین و نیز نقش بسیاری از

خواستار اعزام نماینده‌ای از طرف مقام معظم رهبری، جهت رسیدگی به وضع شیعیان و هدایت و راهنمایی حرکت شیعی در این سرزمین می‌باشد و این امر آمادگی بیش از پیش پروژه‌ی تیرین کشور اسلامی جهان را برای دریافت پیام اسلام راستین و آزمانهای بزرگ انقلاب اسلامی ایران نشان می‌دهد.

در حال حاضر ۱٪ از مسلمانان اندونزی را شیعیان تشکیل می‌دهند. تشیع پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تجدید حیات یافته و همواره رو به رشد بوده است.

□ فارغ التحصیلان اندونزیایی از حوزه علمیه قم

تأثیرگذاری روحانیون تحصیل کرده در قم در سراسر اندونزی به حدی است که می‌توان ادعا کرد جایی در این کشور نیست که نور ولایت در آن ساطع نباشد و روحانی تحصیل کرده، در قم در آنج حاضر نباشد. فارغ التحصیلان حوزه علمیه قم، در ترویج مذهب و تربیت و تدریس تعالیم اهل‌البیت علیهم السلام به شیعیان و آشنا نمودن اهل سنت به این تعالیم نقش بهسازی داشته و دارند و به همین جهت ضروری به نظرمی‌رسد تلاش جدی برای افزایش شمار طلبه‌های اندونزیایی در قم معمول شود تا بتوان در آینده نزدیک شاهد جهشی دیگر در انتشار مذهب اهل‌البیت علیهم السلام در کشور اندونزی؛ بلکه در جنوب شرقی آسیا باشیم.

پایان

پی‌نوشتها:

۱- اوضاع شیعیان اندونزی/ یکی از طلاطم اندونزیایی، مطبوع قم/ ۱۳۷۱/ ۱۶۰.

۲- مقاله:

۳- اندونزی/ روزارت ارشاد اسلامی/ ۱۳۷۲/ ۱۶۰.

۴- سفر به اندونزی/ سید عمار حکیم/ ۱۳۷۳/ ۱۶۰.

۵- دانشناسی اسلامی/ جلد دوم/ ص ۵۱۲.

۶- پی‌نوشت اشاره شیعیان را در اندونزی پنچ موار ملکه اندونزی این شارخانش ارجمند نیست.

۷- چون موسیدن دست در آنجا مرسوم نیست.

سلیمان است وارد شده‌اند، این افراد با وصلتی که با مردم این دیار داشتند نفوذ خود را حفظ کرده و به مراتب عالی رسیدند به طوری که هنوز هم خاندانهای آنها مشهور است. مهمترین اثر شیعه در این دیار همان مراسم «عاشورا» است که بنام سورا خوانده می‌شود.

چنانچه مراسم «عید غدیر» نیز در برخی مناطق بریا می‌شده است. در دوره اخیر و بخصوص پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، تشیع حیات مجدد یافته و فعالیتها را در گوش و کنار آغاز کرده‌اند. از مناطق شیعه نشین اندونزی منطقه آجیه در شمال سوماترا بوده است که از آنجا تشیع به مناطق دیگر انتشار یافته است. شهر «کوالا» نیز از جمله مناطق شیعه نشین بوده است. دانشگاهی تیز بنام دانشگاه شیعه کوالا در آن وجود دارد. منطقه «برلاک» نیز از مناطق دارای شیعه است. قابل ذکر است که این منطقه زمانی حکومت شیعی داشته است. اکنون شیعیان به صورت جمعیت مذهبی دارای تشکیلات و تشکیل در اندونزی وجود ندارند، ولکن حرکتهای فرهنگی که باعث بازگشت به خویش و شناساندن هویت فرهنگی و مذهبی شیعه در این کشور باشد مهمترین عاملی است که باعث می‌شود تا در کوتاه مدت هزاران نفر^۱ شیعه‌ای که فعلاً به صورت علنی اظهار تشیع می‌کنند خود را بازیابند. از جمله نکات قابل توجه در رابطه با شیعیان، وجود خاندانهای سادات علوی و هاشمیون است که در این سرزمین وجود دارند. آنها از حرمت ویژه‌ای در میان مردم بروخور دارند و مردم دست آنها را به عنوان تبری و تیمّن می‌بینند.^۲

شیعیان اندونزی علاقه خاصی به حضرت امام خمینی^۳ و مقام معظم رهبری حضرت آیة‌الله العظمی خامنه‌ای^۴ مذهب‌العالی دارند. این علاقه به اشکال مختلف بروز کرده است، چاپ عکس‌های امام راحل و مقام معظم رهبری و نگهداری آن در خانه‌ها به شمار زیاد و نیز چاپ تصویر حضرت امام^۵ روی بعضی پیراهنها و فروش تصاویر ایشان به صورت علنی و به میزان زیاد، جلوه‌هایی از این عشق و علاقه مردم به انقلاب اسلامی و رهبری است. از دیگر علامات این محبت و علاقه چاپ و انتشار کتب شیعی و ترجمه آنهاست و تاکنون دهها کتاب از علامه طباطبائی، شهید مطهری و شهید آیت الله صدر و دیگر دانشمندان شیعه به زبان اندونزی ترجمه و چاپ شده است، حتی زیده شده است که علمای اهل سنت به مؤسسات شیعه مراجعه و از آنها درخواست کتب شیعه می‌نمایند.

رویهم رفته پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا به حال شیعه حیات مجدد یافته و از لحظه رشد فکری و سیاسی، راه تعالی را طی می‌نماید لکن فقدان مؤسسات شیعی و نیز کتابخانه‌ها و بالاتر از آن مرجعی رسمی از طرف ولايت فقیه در این دیار باعث کندی این حرکت رو به رشد بوده است. بر اساس برخی گزارش‌های موثق، در اغلب شهرهای اندونزی شیعیان و بخصوص نسل جوان آنها